

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Β΄. - ΤΕΥΧΟΣ ΙΒ΄.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1880

Οὐκ ἔστι περὶ θεοῦ ἢ θεοτέρου ἀνθρώπου
βουλευσάμετο ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ
τῶν αὐτοῦ οικειῶν. (Πλάτ. Θεαγης.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

1880

ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΥΤΩ ΕΘΙΖΟΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΝΕΩΤΕΡΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙΝ.

(Ὅρα συνέχειαν ἐν τόμ. 6' σελ. 49.)

Δ'. Προικολαβή.

§ 6. Τὸ Σάββατον περίτην τρίτην ὥραν Μ. Μ. καλοῦνται ὁ ἱερεὺς, ὁ παράνυμφος (κουμπάρος) καὶ οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ γαμβροῦ ἔπως μεταβάντες εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης παραλάβωσι τὰ προικῶα. Προαποστέλλεται δὲ τῇ νύμφῃ ἐκ τῶν πλησιεστέρων συγγενῶν τις τοῦ γαμβροῦ, ὁδηγῶν ἵππον φέροντα μέγαν κάλαθον ἐμπεριέχοντα ἄρτους (τὸ ψωμί τῆς νύμφης) πέντε, ἢ ἑπτὰ, ἢ ἑννέα, ἢ ἑνδεκά (ὁ ἀριθμὸς δέον νὰ ᾖ περιττὸς καὶ οὐχὶ ἄρτιος), καὶ ἀγγεῖον οἴνηρόν (βαρέλλι) χωροῦν περὶ τὰς 15—20 ὀκάδας οἴνου πλήρες καὶ τρία, ἢ πέντε ἢ ἑννέα ἀρνία ἢ αἰγίδια (τὰ σφαχτὰ τῆς νύμφης) συνδεδεμένα, ἃ ἕτερος τῶν συγγενῶν ὁδηγεῖ. Ἄφ' οὗ δὲ ἀφίκωνται οὗτοι εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, τότε ἐκκινεῖ (ἔεκινᾶνε), προπορευομένου τοῦ ἱερέως, ἢ συνοδεία. Προπορεύονται δὲ ταύτης δύο ἢ τρία παιδία τὰ συγγενέστερα τῷ γαμβρῷ, φέροντα ἐπὶ κεφαλῆς κανᾶ (τὰ κάνιστρα), ἐν οἷς ἐμπεριέχονται στραγάλια καὶ γλυκίσματά τινα κάτωθεν, ἄνωθεν δὲ ἡ χάραις, αἵτινες διὰ τῆς ἀποκοπῆς ὠρίσθησαν πρότερον (§ 4) καὶ ἡ φορεσιὰ τῆς νύμφης, καὶ μεταβαίνουσιν οὕτω εἰς τὴν οἰκίαν τῶν γονέων τῆς νύμφης πρὸς παραλαβὴν τῆς προικός. Ἄφ' οὗ δὲ μικρὸν παραμείνωσιν ἐκεῖ καὶ φιλοξενηθῶσι, παρουσιάζει ὁ ἐπίτροπος λεγόμενος (ὃς προφορικῶς προορίζεται ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ τὸ χαρτὶ ἢ προικοσύμφωνον, καὶ ἐρωτᾷ, ἂν τὰ γεγραμμένα ἐν αὐτῷ εἰσὶν ἔτοιμα καὶ σῶα, ἅτινα ἐνίοτε μετροῦνται ἐκ δυσπιστίας καὶ παραλαμβάνονται διερευνώμενα, ὡς καὶ τὰ συμπεφωνημένα μετρητὰ χρήματα, τὸ νάχτι λεγόμενον. Γίνεται δὲ τότε ἡ ἐξόφλησις ἐπὶ τοῦ προικοσυμφώνου, συνυπογραφέντων τοῦ ἐπιτρόπου, τοῦ ἱερέως καὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων ὧδέ πως: «Ἐλήφθησαν τὰ ἄνωθεν (ἢ ὀπισθεν) σῶα καὶ ἀνελλιπῆ. Χαρίζει δὲ ὁ γαμβρὸς εἰς τὴν νύμφην προγαμιαίαν δωρεάν . . . » (καὶ σημειοῦται ποσότης ἀνάλογος τῆς προικός). ὕπογ: » — Τούναντίον συμβαίνει, ὅτε χήρα γυνὴ ἐρχομένη εἰς δεῦτερον γάμον μετὰ νέου παρθένου, ἀποτίνει τῷ γαμβρῷ τὰ παλληκαριάτικα, δηλ: ὠρισμένην ποσότητα χρημάτων. Μετὰ δὲ ταῦτα λαμβάνει πρῶτος ὁ

πατήρ ἢ ἡ μήτηρ ἐν τῶν ἐπίπλων τῶν προικῶν, προσκεφάλαιον δηλονότι ἢ ἄλλο τι, καὶ δίδει αὐτὸ πρὸς τοὺς συμπεθέρους εὐχόμενος· οὗτοι δὲ αἵρουσιν ἔπειτα τὰ λοιπὰ προικῶα καὶ φορτίζουσιν αὐτὰ ἐπὶ ἵππων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ οὐχὶ ἐπὶ ἡμιόνων, ὅπως τίκτη ἡ νύμφη, ὧν ὁ ἀριθμὸς πρέπει νὰ ᾖ περιττὸς καὶ οὐχὶ ἄρτιος, καὶ οὕτως ἐπιστρέφουσιν ἐν σιγῇ. Εἰς τὰ πρόθυρα τῆς οἰκίας τοῦ γαμβροῦ ἱστάμεναι γυναῖκες κτεποῦν τὰ προικῶα ῥίπτουσαι ἐπ' αὐτῶν ὄρουσαν καὶ ἄδουσι τὸ ἐπόμενον ἄσμα. Πρὶν δ' ἢ εἰσαχθῆ τι τούτων εἰς τὴν οἰκίαν ῥίπτεται πρῶτον ἐπὶ τῆς στέγης προσκεφάλαιον, ὅπερ μένει καθ' ἅπασαν τὴν ἐβδομάδα τοῦ γάμου ἐν ὑπαίθρῳ.

«Καλῶς τὰ τὰ χρυσᾶ προικῶα καὶ τ' ἀργυρᾶ σεντόνια.
 «Κὴ ἀπάνω 'ς τ' ἀργυρᾶ σκουτιᾶ καὶ 'ς τ' ἀργυρᾶ σεντόνια
 «Κάθετ' ἕνας χρυσὸς ἀητὸς καὶ μιὰ χρυσῆ τρυγόνα.
 «Γιὰ 'βγα μανούλα τοῦ γαμπροῦ καὶ πεθερὰ τῆς νύμφης
 «Νὰ ἰδῆς τὸ τί σοῦ φέρνουνε τ' ἄστρο καὶ τὸ τὸ φεγγάρι».

Κατὰ τὴν ἐσπέραν παρατίθεται τράπεζα. Πέμπουσι δὲ τὸ Σάββατον ἢ τὴν Κυριακὴν ἕκαστος τῶν φίλων καὶ συγγενῶν ἐν ἡ ἡμισυ σφακτὸν, ὅπερ καὶ τεκμήριόν ἐστι τοῦ ὅτι μεθεῖξει τοῦ γάμου ὁ ἀποστέλλων τοῦτο. Ὁ δὲ μὴ πέμπων τοιοῦτον, οὔτ' ἐπιμόνως καλεῖται, οὔτ' αὐτὸς παρευρίσκεται κηλούμενος εἰς τὸ συμπόσιον ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τοῦ Σαββάτου. Καὶ τὴν Δευτέραν δὲ τοῦ γάμου πέμπουσι μέγαν ἄρτον (*φουσκόπηττα* ἢ *μπογάτσα*) καὶ οἴνου κρατῆρα (*τζότραν*) πλήρη οἱ μέλλοντες νὰ παρακαθεσθῶσιν εἰς τὴν τράπεζαν.

Ε'. Λούσματα τοῦ γαμβροῦ.

§ 7. Μετὰ τὸ δεῖπνον, ἢ καὶ τούτου διαρκούντος, περὶ ὥραν ἐνδεκάτην Μ. Μ. ἢ δωδεκάτην πηγαίνουσιν εἰς τινα πέριξ τοῦ τόπου πηγὴν, ὅπως λάβωσιν ὕδωρ, δι' οὗ λούουσι καὶ ἔπειτα κείρουσι (*μπαρμπερίζουν*) τὸν γαμβρόν. Ἰστανται δὲ καὶ συγκροτοῦσι χορὸν εἰς διάφορα ἀνοικτὰ μέρη, ἄδοντες διάφορα ἄσματα. Ὅτε δὲ ἐπαναλάβωσι τὴν ὁδοιπορίαν, ἐπαναλαμβάνουσι καὶ τὸ ἐπόμενον ἄσμα, ὅπερ ἅμα ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας ἄρχονται ἄδοντες νέοι τὸ πλεῖστον καὶ κοράσια, παρακολουθοῦντος καὶ τοῦ γαμβροῦ.

«Ἐφές τὰ πάρωρα καὶ τὰ μεσάνυχτα
 «Πᾶνε γιὰ τὸ νερὸ νὰ λούσουν τὸν γαμπρό.

«Γιὰ 'πές μου, 'βγένω μου καὶ 'βγενικούλα μου,
 «Ποῦθε εἶν' τὸ γένος σου τὸ συριολόγι σου;
 «'Εμέν' τὸ γένος μου τὸ συριολόγι μου
 «Κάστρο γιόμισε, δώδεκα χωριά.

Ἐπαναλαμβάνουσι δ' ἕκαστον στίχον πολλάκις. Ἄφ' οὗ δὲ λάβωσι τὸ ὕδωρ ἐν ἀγγεῖῳ καινῷ, κρατοῦντος τὸν δακτύλιον τοῦ γαμβροῦ πρὸ τοῦ κρουνοῦ ῥέοντος δι' αὐτοῦ τοῦ δακτυλίου, ἐπιστρέφουσι τὰ αὐτὰ ποιοῦντες καὶ ἄδοντες. Καθίζουσι δὲ τότε τὸν γαμβρὸν περικυκλοῦντ' αὐτὸν κοράσια καὶ νέοι, συμπαριστάμενων καὶ μέσης ἡλικίας γυναικῶν πρὸς ὀδηγίαν. Τότε νέος ἄγαμος καὶ ἔχων ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς αὐτοῦ ἄρχεται λούειν καὶ εἶτα κεῖρειν αὐτόν· τὰ δὲ περιστάμενα κοράσια, προεξαρχουσῶν τῶν γυναικῶν, ἄδουσι τὸ ἐπόμενον ἄσμα·

«Ἐμπὰ 'ς τὸ λουτρὸ καὶ μὴ φοβᾶσαι.
 «Καὶ ἡ μανούλα σου κοντά σου στέκει,
 «Κὴ ἀφεντούλης σου κοντά σου στέκει·
 «Τ' ἀδερφούλια σου κοντά σου στέκουν.

—
 «Γιὰ φέρτε μου τὸ χτένι καὶ τῆς ἐληᾶς τὸ λάδι
 «Νὰ λούσω νὰ χτενίσω τὸν λαμπρογεννημένον.
 «Ὁλάργυρό μου χτένι καὶ ὀλαλεφαντινένιο,
 «Τήρα μὴν κόψης τρίχα, τρίχ' ἀπὸ τὰ μαλλιά μου,
 «Γιὰ τί τὴν ἔχω χάρι, χάρι ἀπ' τὸ νουνό μου

—
 «Μπαρμπέρη ἀπὸ τὸ μπαρμπεριδὸ, ξουράφι ἀπὸ τὴν Πόλι.
 «Κὴ ὁ νεῖδς 'ποῦ μπαρμπερίζει κρουσταλοβραχιονάτος
 κὴ ἀσημοδαχτυλάτος.

—
 «Εὐχῆσου μ', ἀφεντούλη μου, 'ς τὰ πρῶτα λούσματά μου·
 «Εὐχῆσου μου, μανούλα μου, 'ς τὰ πρῶτα λούσματά μου
 «Εὐχῆστε μ', ἀδερφούλια μου, 'ς τὰ πρῶτα λούσματά μου.
 «Μὲ τὴν εὐχή μας, 'γέ μου, καὶ μὲ τῆς Παναγίας.

Μετὰ ταῦτα δ' ἀποχωροῦσιν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια πρὸς ὕπνον.

Γ'. Στ ε φ ἄ ρ ω μ α.

§ 8. Τὴν Κυριακὴν, τελουμένης τῆς θείας λειτουργίας, ἐξέρχονται μετὰ

τὴν μεγάλην εἴσοδον γυναῖκες ἐκκλησιαζόμεναι, συγγενεῖς καὶ μὴ, τοῦ γαμβροῦ, καὶ μεταβαίνουσιν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, ἣν διακοσμήσασαι μετ' ἐπιμελείας καὶ καλλωπίσασαι συμπαραλαμβάνουσι καὶ συνοδεύουσιν εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν *μπουμπουλωμένην*, φέρουσιν δηλ. ληδάριον ἐπὶ τοῦ προσώπου λεπτότατον πορφυροῦν (κοκκίνην σκέπην). Μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς θείας λειτουργίας τελεῖται ἐν τῷ ναῷ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου κατὰ τὴν ὠρισμένην ἐκκλησιαστικὴν τάξιν· μεθ' ἧς ἀσπαζόμενοι οἱ συγγενεῖς τῆς νύμφης τὰ στέφανα *ραπίζουσι* τινες τὸν γαμβρὸν κατὰ κόρρης, καὶ δὴ ἢ πενθερὰ αὐτοῦ καὶ ἕτεραι συγγενεῖς γυναῖκες καὶ νέοι ποιοῦσι τοῦτο. Ἐπιρρίπτουσι δὲ τῷ γαμβρῷ *μανδήλιον* προσαρτῶντες τοῦτο ἀπὸ τοῦ ὤμου αὐτοῦ. Τὰ δῶρα ταῦτα ἀναλογοῦσιν πως πρὸς τὰ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀπαύλια λεγόμενα καὶ διδόμενα τῇ νύμφῃ παρὰ τε τοῦ γαμβροῦ καὶ τῶν συγγενῶν (Πολυδ. Γ'. 3.) (ἴδ. καὶ Ἀρχαιολ. Ἑλ. Γρηγ. Παλιουρίτου τόμ. Β'. σελ. 240). Ἐντεῦθεν συνοδεύει μέχρι τῆς θύρας τοῦ ναοῦ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς ἢ ἕτερος ἐγγύτατος συγγενῆς καὶ ἴστανται ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ. Ὁ γαμβρὸς προεξεληλυθὼς ὀφείλει τότε, ὅπως ἀφῶσι τὴν νύμφην, νὰ βαδίσῃ πρὸς αὐτὸν, ν' ἀποτίσῃ τὰλληρον ἢ καὶ πλεῖον τι κέρμα τῷ κρατοῦντι τὴν νύμφην. Πορεύεται δὲ μετὰ τοῦτο λίαν βραδέως προσκυνοῦσα, καὶ χαμαὶ βλέπουσα· ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία «*Περβάτεϊ ἄν τὴ νύμφη*». Εἶτα δ' ἐξεληθόντες τοῦ ναοῦ συνοδεύουσι τοὺς νεονύμφους ἀναμῖξ' οἱ συγγενεῖς ἀμφοτέρων εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ. Πρὸ δὲ τῆς θύρας ἴστανται γυναῖκες καὶ κοράσια πρὸς ὑποδοχὴν τῆς νύμφης, ἄδουσαι τὸ ἐπόμενον ἄσμα·

«Καλῶς το τοὺς ἄρχονταίς μὲ κυνήγί τους·

«Δὲν ἐκυνήγησαν ἔξω καὶ μακρὰ,

«Παρ' ἐκυνήγησαν μέσα καὶ κοντά.

«Καλῶς τ' ἀρχοντόπουλο μὲ τὸ συμπεθεριό του,

«Μὲ τετρακόσιους ἄρχονταίς μὲ χίλιους συμπεθέρους.

«Γιὰ ἔβα, μανούλα τοῦ γαμπροῦ καὶ πεθερὰ τῆς νύμφης,

«Νὰ ἰδῆς τὸ τί σοῦ φέρνουνε τ' ἄστρο καὶ τὸ φεγγάρι.

«Ἄρχο κύρ νουνὲ καὶ τιμημένε!

«Ποῦ σ' ἐτίμησεν ἡ γῆς, ὁ κόσμος,

«Ποῦ σ' ἐτίμησεν ὁ γυιὸς τοῦ Ῥήγα.

Ὅτε δὲ μέλλουσι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν οἰκίαν, ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ νύμφη

ἵσταμένη αὕτη ὀλίγον ἔξωθεν τῆς θύρας προσκυνεῖ ἑλαφρῶς καὶ κοσμίως τρίς· μέχρι οὗ ὁ παράνυμφος, λαβὼν γυναικείαν ζώνην (*ἀσημοζώνηρον*), ἢ ἐπὶ γεωργοῦ, τὰ λωρία, δι' ὧν συνδεῖται ὁ ῥυμὸς τοῦ ἀρότρου μετὰ τοῦ ζυγοῦ, καὶ περιλαβὼν ἅμα τὰς κεφαλὰς τῶν νεονύμφων εἰσάγει ἀμφοτέρους εἰς τὴν οἰκίαν βιαίως πως καὶ συγχρόνως· δέον δε τότε νὰ καταφιλήσῃ ὁ γαμβρὸς τὴν νύμφην, ἥτις πατοῦσα συντρίβει τὴν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς ἐπίτηδες ἐρριμμένην ροιάν (*ρόϊδον*) ἢ μῆλον κυδωνίας (*κυδώνι*), ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συνετρίβετο ὁ ἄξων τῆς μετακομιζούσης τὴν νύμφην εἰς τὴν τοῦ γαμβροῦ οἰκίαν ἀμάξης· λαμβάνει δὲ πάραυτα ὁ παράνυμφος κύλικα μέλιτος ἢ ἐτέρου γλυκίσματος πλήρη, ἀφ' ἧς μεταδίδωσι τῷ τε γαμβρῷ καὶ τῇ νύμφῃ, ὅπως *γλυκισμένοι* καὶ ἄπειροι λύπης διατελέσωσι καθ' ἅπαντα τὸν βίον αὐτῶν. Εἶτα δὲ ὀδηγεῖ ὁ πενθερὸς παραλαβὼν αὐτὴν καὶ ἄγει εἰς τινὰ τῆς οἰκίας γωνίαν καὶ ἄρας ἀπὸ τοῦ προσώπου τὸ ληθάριον καταφιλεῖ εἰς τὸ μέτωπον καὶ δωρεῖται αὐτῇ φλωρίον. Τοῦτο δὴ τὸ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀνακαλυπτῆρια ἢ μᾶλλον ἀποκαλυπτῆρια (*Ἄρποκρ. ἐν λ. ἀνακαλυπτῆρια*). Μετὰ φιλοξενίαν δὲ καὶ περιποίησιν ἀποχωρούντων τῶν τῆς νύμφης συγγενῶν, ἐξακολουθοῦσιν οἱ περὶ τὸν γαμβρὸν ἄδοντες καὶ χορεύοντες. Μετὰ μεσημβρίαν δὲ συνέρχονται οἱ κεκλημένοι, παρατιθεμένης τῆς τραπέζης.

Ζ'. Τὰ ἑπιστρόφια.

§ 9. Τὴν ἑσπέραν τῆς Κυριακῆς περὶ ὥραν δεκάτην ἢ ἐνδεκάτην Μ. Μ. ἀγγέλλουσιν ἐπίτηδες τοῖς γονεῦσι τῆς νύμφης οἱ περὶ τὸν γαμβρὸν, ὅτι πορεύσονται πρὸς αὐτούς. Ὅθεν οἱ οἰνωμένοι ἱκανῶς ἐγείρονται ἀπὸ τῆς τραπέζης καὶ συμπαραλαβόντες τὸν γαμβρὸν καὶ τὴν νύμφην ἐλευθεριάζοντας ἤδη ὀπωσοῦν, μεταβαίνουσιν ἄδοντες καὶ πυρρολοῦντες καθ' ὁδὸν, εἰς τὴν οἰκίαν τῶν γονέων τῆς νύμφης, ἐνθα φιλοξενοῦνται ἀπλῶς καὶ δι' οἴνου, — ἐφ' ᾧ καὶ τὸ πλεῖστον οἰνίζουσι, τί γὰρ ἂν καὶ πάθοιεν; — ἰδίᾳ δὲ καὶ κατὰ μόνας συνεστιῶνται ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ νύμφη ἀλέκτορα κεκαρυκευμένον, τὸν κόκκορον δηλ. τῆς πεθερᾶς, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία, «Ὅταν ὁ γαμπρὸς ἴκῃ εἰς τὴν πεθερὰ γεννάει ὁ κόκκορος». Ἀναχωροῦντες δὲ θεωροῦσιν ὡς καλὸν καὶ μοιραῖον τὸ κλέψαι τι τῶν ἐπίπλων, οἶον μάχαιραν, ἢ πειρούνιον, ἢ χειρόμακτρον, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, ἐφ' ᾧ καὶ προσοχὴ δίδεται, καὶ τὸ μὲν πρόπαλαι ἐπεστρέφοντο τὰ κρυπτόμενα, ἅμα ἐξερχομένων τῶν συμπεθερῶν. Ἐπειδὴ δὲ τοῦ χρόνου προϊόντος, καὶ τῶν ἀρχαϊκῶν ἠθῶν μεταβαλλομένων καὶ παρερμηνευομένων ὑπὸ τῆς πονηρίας

τῆς νεωτέρας γενεᾶς, ἐκρύπτοντο ἀπολλύμενα πολλά τῶν ὡς εἴρηται πρὸς παιδιὰν ἢ καὶ κατ' ἔθος ὑφαιρουμένων, κατήργηνται τὰ *ῥιστρόφια*, γινόμενα ἤδη τὴν Τρίτην τῆς ἐβδομάδος καὶ μετὰ μόνων τῶν οἰκείων, μεταβαινόντων εἰς τὴν οἰκίαν τῶν γονέων τῆς νύμφης καὶ συνευωχουμένων ἐν τάξει καὶ ἡσυχίᾳ· ὡσαύτως μετεβλήθησαν ἐπὶ τὸ νεωτερικώτερον πολλά τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων. Οὕτως οὖν περαιοῦται ἡ τελετὴ τοῦ γάμου διαρκούσα ἐνίοτε καθ' ἅπασαν τὴν ἐβδομάδα.

Η'. Ἡ χάραις τῆς νύμφης.

§ 10. Τὴν Τετάρτην τῆς ἐβδομάδος ἡ νύμφη «*Ρίχτει τῆς χάραις ἢ τὰ βρακοποκάμισα*». Προσφέρει δηλ: χιτωνίσκον (ὑποκάμισον) καὶ ἀναξυρίδα (βρακί) ὀλοσηρικὰ ἐνίοτε ἀμφότερα μετὰ ζώνης ἐσωτερικῆς (βρακοζώνης) πεποικιλμένης καὶ μανδήλιον εἰς τοὺς πενθερὸν, πενθεράν, ἀδελφούς καὶ ἀδελφάς (ἐγγάμους τε καὶ ἀγάμους) τοῦ γαμβροῦ.

Τούτους προσαγορεύει καὶ μέχρι γήρως, «*Ἀφέντη καὶ μάνα*» τοὺς πενθερὸν καὶ πενθεράν· τοὺς δ' ἀνδραδέλφους, *Ἀφέντη Γειώργη*, Κυρά Φώτω, καὶ νεωτέρας ἔτι ἡλικίας αὐτῆς τυγχάνοντας.

Θ'. Ἡ ἀμπόδεμα.

§ 11. Ἡ ἀπειρία πολλάκις καὶ ἡ φυσικὴ τινῶν ἀνικανότης πρὸς γάμον ἐγέννησαν παρὰ τοῖς πολλοῖς τὴν ιδέαν τοῦ ἀμποδέματος (τῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὀρχιπέδης). Εὐθετον δὲ καιρὸν οἱ ἀγύρται οὕτως εὐρίσκοντες ὑποθάλπουσι καὶ πολυτρόπως καλλιεργοῦσι καὶ ὑποστηρίζουσι ἄνδρες καὶ γυναῖκες τὴν πρόληψιν, ἐπαγγελλόμενοι «*τὸν ξαμποδεστήν*», οἵτινες ἐκμεταλλευόμενοι τὴν ἀπλότητα καὶ ἀμάθειαν τοῦ ὄχλου, γυμνῶνουσιν ἀσυνειδήτως φορολογοῦντες ἀδρῶς πολλάκις τοὺς ἀνοήτους, οὓς λέγουσιν, ὅτι θεραπεύουσιν, ὅταν πάθωσιν τοῦτο. Ὅθεν πρὸ μὲν τοῦ γάμου φροντίζουσιν οἱ περὶ τὸν γαμβρὸν καὶ τὴν νύμφην νὰ περιποιῶνται τοιοῦτους ἀγύρτας καὶ γόητας διὰ νὰ μὴ ἀμποδέσωσι τὸ ἀντρογυνο. Ἐκ τούτου ὅταν τελῆται τὸ μυστήριον ἴστανται παρὰ τοῖς μελλονύμφοις ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες προσέχοντες μὴ προσέλθῃ τις ἐχθρὸς καὶ λάβῃ σημάδι τι δηλ: κλωστήν ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον ἀπὸ τῶν ἱματίων αὐτῶν· διότι τότε ἐξ ἅπαντος, λέγουσι, κατορθοῦται τὸ ἀμπόδεμα. Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ καὶ ἀποτυχίαν τούτου δίδουσι πολλάκις τῷ γαμβρῷ νὰ φέρῃ τότε μεθ' ἑαυτοῦ μικρὸν εὐαγγέλιον (τετραυάγγελον) ζώνην ἱερέως, καὶ τινες δεισιδαιμονέ-

στεροὶ ἐμβάλλουσιν εἰς τὸ φόρεμα (εἰς τὴν τζέπην) τῆς νύμφης τὸ ἱερὸν μυροδοχεῖον κλπ. Ἐκ τούτου ἐπικρατεῖ καὶ νῦν ἔτι κακῶς καὶ παρ' ἡμῖν οὐ σπανίως καὶ παρ' ἑτέροις συνεχῶς τὸ ἔθος τοῦ νὰ τελεῖται τὸ μυστήριον τοῦ γάμου (τὸ στεφάνωμα) νύκτωρ καὶ ἐν γωνίᾳ καὶ παραθύστῳ, ὅπως μὴ γνωρίζωσιν τι περὶ τούτου οἱ ἀγύρται, ἀπειλοῦντες ἄλλως τὸν ὄχλον. Οὐ σπανίως δὲ πράττουσι προκαλοῦντες (τὸ ἀμπόδεμα) ἅμα μετὰ τὴν μνηστείαν αὐτοὶ οἱ γονεῖς τῶν μνηστευομένων καταφεύγοντες εἰς τοὺς γόητας, ὅπως προλάβωσιν τοὺς, λύουσι δὲ τὰ μάγια εὐθὺς μετὰ τὸν γάμον ἐκεῖνοι αὖθις. Ἄν δ' ἀπολεισθῶσι τὰ σημάδια ἢ ὑπὸ τῶν γοήτων ριφθῶσιν ἐν φρέσιν ἢ ἐν θαλάσῃ διαμένει καθ' ἅπαντα τὸν βίον αὐτοῦ ἀμποδεμένοι τὸ ἀντρόγονο.

Μετὰ δὲ τὸν γάμον, τὴν δευτέραν, ὄρθρου βαθέος, ἂν δὲν ὑπάρχη Ἀμπόδεμα καὶ ἐκοιμήθηκαὶ καλὰ ὁ γαμπρὸς καὶ ἡ νύμφη, ἐγείρεται τις καὶ πυροβολεῖ ἀπὸ παραθύρου, ὅπερ ἐστὶ τεκμήριον ἀλάνθαστον, ὅτι εὖ ἔχουσιν οἱ νεόνυμφοι, καὶ γίνεται τοῖς πᾶσι κατάδηλον τοῦτο. Συγχρόνως δὲ φροντίζουσι νὰ προπαρασκευασθῇ πρωιαίτατα γλύκισμα (τιγανίταις ἢ κουραμπιέδες ἢ τοιοῦτό τι), ὃ προσφέρουσι τοῖς ἐπισκεπτομένοις αὐτοὺς εὐχομένοις μακροβιότητα, εὐημερίαν καὶ εὐτεκνίαν. Ἄν δὲ τούναντίον ἦναι ἀμποδεμένοι, κατῆφεια καὶ λύπη καταλαμβάνει αὐτούς τε καὶ τοὺς περὶ αὐτοὺς καὶ ἐνέργεια ἄρχεται δραστηρία πρὸς λύσιν αὐτῶν.

§ 12. Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἀπὸ τοῦ γάμου μεταβαίνει ἡ νύμφη μεθ' ἑτέρων συγγενῶν καὶ φίλων νεανίδων εἰς πλησίον πηγὴν πρὸς ὕδρευσιν, φέρουσα μεθ' ἑαυτῆς καὶ παιδίον ἄρρεν (ἵνα ἐφεξῆς τίκῃ καὶ αὕτη ἄρρενα). Ὅτε δὲ ὑποβάλη τὴν ὕδριαν ὅπως πληρωθῇ, ἐπιρρίπτει ἐπ' αὐτῆς ἐν τῷ ὕδατι ἀργυροῦν κέρμα, ὅπερ λαμβάνει τὸ παιδίον. Ἐπειτα δὲ πληρωθείσης τῆς ὕδριος, μεταφέρει αὐτὴν οἴκαδε μετὰ τῆς ὡς εἴρηται συνοδείας. — Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν δέκα πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ γάμου ἐκκλησιάζεται μετὰ συνοδείας καὶ ἑτέρων γυναικῶν ἡ νύμφη, ἐνθα δέον ἵνα δῶ τῷ ἱερεῖ κέρμα, καὶ λάβῃ τὸ ἀντίδωρον.

§ 13. Δὲν δύνανται νὰ παρευρεθῶσιν εἰς κηδεῖαν οἱ νεόνυμφοι, πρὶν ἢ συμπληρώσωσιν ἐνικυτὸν ὄλον ἀπὸ τοῦ γάμου, οὐδὲ θεῶνται τοιαύτην καὶ πόρρωθεν. Διὸ ὅτε διέρχεται νεκροπομπία ἢ παρὰ τὸν οἶκον αὐτῶν, ἢ ἄλλοθεν, ἐνθα τυχὸν εὐρίσκονται, δέον ν' ἀπομακρυνθῶσιν ἐκεῖθεν ἢ νὰ ἀποκρυβῶσι πεφυλαγμένως. Οὐδὲ κολλύβων κατὰ συνέπειαν δύνανται νὰ ἄπτωνται, οὐδὲ νὰ γεύωνται πρὸ τῆς συμπληρώσεως ὄλου ἐνικυτοῦ ἀπὸ τῆς συζεύξεως αὐτῶν.

§ 14. Ὅταν ἐκδίδῃ τις θυγατέρα πρὸς γάμον καὶ σύναμα λαμβάνῃ εἰς

υῖον νύμφην, δέον ἐπειδὴν τὸ πρῶτον αἱ γενόμεναι νύμφαι συναντηθῶσι μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου ἢ ἐν τῇ πατρικῇ οἰκίᾳ ἢ ἄλλοθί που νὰ μπουχισθῶσιν (ἐπιχυθῶσιν), ἥτοι φέρουσαι ἀμφοτέραι ὕδωρ ἐν τῷ στόματι νὰ ἐπιβρέξωσιν ἀλλήλας κατὰ τὸ πρόσωπον ἅμα τῇ πρώτῃ συναντήσει. Τούτων δὲ μὴ γενομένων, ἀποθανεῖται ἡ ἑτέρα τούτων ἐξ ἅπαντος κατὰ πρόληψιν, ἢ ἀδόκιμος ἄλλως ἔσται ὁ γάμος ἐκατέραις.

§ 15. Οἱ γάμοι τελοῦνται παρ' ἡμῖν κατὰ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους. Προτιμῶνται δὲ μᾶλλον οἱ μῆνες 7βριος (τοῦ Σταυροῦ ὁ μῆνας κοινῶς) καὶ ὁ 8βριος (ὁ ἅγιος Δημήτρης κοινῶς) ὡς ἀναίσιμοι καὶ ὠφέλιμοι πρὸς γάμον. Οὐχ ἦττον δὲ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους μῆνας τοῦ ἔτους γίνονται μὲν, ἀλλὰ σπανιώτερον οἱ γάμοι καὶ «'ς τὴν γιόμισι τοῦ φεγγαροῦ» ὡς καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησι «πλησιφαοῦς τῆς σελήνης οὔσης»· «Ὅταν σελήνης εὐτυχῆς ἔλθῃ κύκλος» (Ἰφιγ. ἐν Αὐλ. 707). Μόνος ὁ Μάιος καθόλου θεωρεῖται παρ' ἡμῖν ὡς μὴν ἀπαίσιος τῶν γάμων. Διότι ἐν αὐτῷ μάλιστα ἐορτάζεται ἡ ἅγια Μαύρα (τῇ γ'. αὐτοῦ) κατὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἐορτολόγιον· καὶ οὐ μόνον ἡ ἡμέρα αὕτη θεωρεῖται ἀποφράς, ἀλλὰ καὶ καθ' ἅπαν τὸ ἔτος μεγάλως εὐλαβοῦνται οἱ χωρικοὶ νὰ τελέσωσι γάμον ἢ καὶ ταξείδιον ποιήσωσιν ἢ οἵανδήποτε σποδαίαν ἐργασίαν κατὰ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐορτάσθη ἡ μνήμη τῆς εἰρημένης ἀγίας.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησιν ἐναίσιμος χρόνος τῶν γάμων ἦν καθόλου ὁ χειμῶν (Ἀριστ. Πολιτ. Ζ. 15.). Ἐν Ἀθήναις δὲ ὁ Γαμηλιῶν μῆν, ἀντιστοιχῶν ἐν μέρει πρὸς τὸν καθ' ἡμᾶς Ἰανουάριον, ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο, καθ' ὃ πολλῶν τελουμένων κατ' αὐτὸν γάμων. Καθ' Ἡσίοδον δέον τελεῖσθαι τοὺς γάμους τὴν τετάρτην τοῦ μηνὸς ἡμέραν·

«Ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ μηνὸς ἄγεσθαι ἐς οἶκον ἄκοιτιν.» (Ἔργ. 800).

(Προσθήκη εἰς τὴν § 3.)

Οὐδόλως ζητεῖται ἡ πρὸς γάμον συγκατάθεσις τῶν μνηστευομένων καὶ δὴ τῆς νύμφης μηδὲ γιγνωσκόντων ὅπως πολλάκις ἀλλήλους. Ἀφίεται δὲ καθόλου ἡ περὶ τούτου κρίσις τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν. Οὕτω καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις προγόνοις ἡμῶν ἐγίγνετο, ὡς βλέπομεν ἐν τῇ Ἀνδρομάχῃ τοῦ Εὐριπίδου (στίχ. 987), ἐνθα ἡ Ἑρμιόνη λέγει

«Νυμφευμάτων μὲν τῶν ἐμῶν
πατὴρ ἐμὸς
«Μέριμναν ἔξει κούκ ἐμὸν
κρίνειν τάδε.

Καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ ὡσαύτως βλέπομεν γυναῖκα ἐπὶ τούτῳ παραπονουμένην, ὅτι τρόπον τινὰ διεμπολῶνται αἱ θυγατέρες παρὰ τῶν γονέων μὴ ἐρωτῶμεναι ὄλως περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ συζύγου·

«Ὅταν δ' ἐς ἡβὴν ἐξικώμεθ'
εὐφρονες,

«ὠθούμεθ' ἔξω καὶ διεμ-
πολούμεθα

«Θεῶν πατρώων τῶν τε
φυσάντων ἄπο,

«Αἰ μὲν ξένους πρὸς ἄνδρας
αἰ δὲ βαρβάρους

«Αἰ δ' εἰς ἀήθη δώμαθ'
αἰ δ' ἐπίρροθα.

«Καὶ ταῦτ' ἐπειδὰν εὐφρόνη
ζεύξη μία,

«Χρεῶν ἐπαινεῖν καὶ δοκεῖν
καλῶς ἔχειν.

(Σοφοκ. ἐν Τηρεῖ παρὰ Στοβ. ΞΗ' 19.)

Ἐν Βυτίνῃ τῇ 8 Δεκεμβρίου 1879.

ΠΑΝ. ΠΑΠΑΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ ἱερεὺς
σχολάρχης ἐν Βυτίνῃ.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΣΑΞΩΝΙΑ.

Ἐκ τινος ἐκθέσεως τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας ἐν Σαξωνίᾳ ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς, ἄξια πάσης μελέτης.

Α'. Ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις.

1. Γυμνάσια.

Τῇ 1ῃ Δεκεμβρίου τοῦ 1878 ὑπῆρχον ἐν ὅλῃ τῇ Σαξωνίᾳ (ἔχουσα πληθυσμὸν 2,700,000) 13 Γυμνάσια, ὧν μόνον τὰ 4 διατηροῦνται δημοσίᾳ